

Forskningsanknytning och utbildningskvalitet

Kristina Widestedt

Forskningsanknytning och utbildningskvalitet

Kristina Widestedt

Institutionen för mediastudier

kristina.widestedt@ims.su.se

Abstract: The pedagogic development project reported here aimed at examining and improving the existing conditions for a well-functioning and clearly articulated research/teaching nexus on the undergraduate level in Media Studies. This was carried out through a curriculum inventory and a questionnaire distributed to 2nd and 3rd semester undergraduate students. The results showed a) that the bulk of undergraduate teaching consists of traditional lectures rather than research-like activities, b) that the undergraduate students are rarely given the opportunity to meet experienced researchers (full professors) in class, and c) that the undergraduate students demonstrate an overwhelming lack of knowledge of these professors' research as well as of their names. Taken together, these results indicate weak connections between research and teaching, and thus a considerable potential for improvement. A concluding discussion suggests a minor revision of the institutional strategies to link teaching and research suggested by Jenkins and Healey (2005), adding a chronological order to their implementation.

Nyckelord: forskningsanknytning, research/teaching nexus, utbildning på vetenskaplig grund, institutionella strategier

Rapporter om undervisning och lärande i högre utbildning 2019:7

ISSN 2003-1688

© Kristina Widestedt

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Inledning

Projektet ”Forskningsanknytning och utbildningskvalitet” har bedrivits under min period som pedagogisk ambassadör vid Institutionen för mediastudier under 2018, med finansiering från Centrum för Universitetslärarutbildning (CeUL), Stockholms universitet.

Syfte

Syftet med projektet har varit att undersöka förutsättningarna för att utöka och förstärka relationerna mellan medie- och kommunikationsvetenskapens kurser på grundnivå och institutionens pågående medieforskning.

Bakgrund

Huvudområdet medie- och kommunikationsvetenskap (mkv) på Stockholms universitet ger tre fristående 30 hp-kurser på grundnivå, med intag varje termin, och ett tvåårigt internationellt masterprogram med intag en gång per år. Ämnet har ca 300 HÅS. År 2018 bestod den tillsvidareanställda undervisande personalen inom mkv vid SU av 10,5 personer. Majoriteten (6 st) var professorer, varav 4 med externa forskningsmedel.

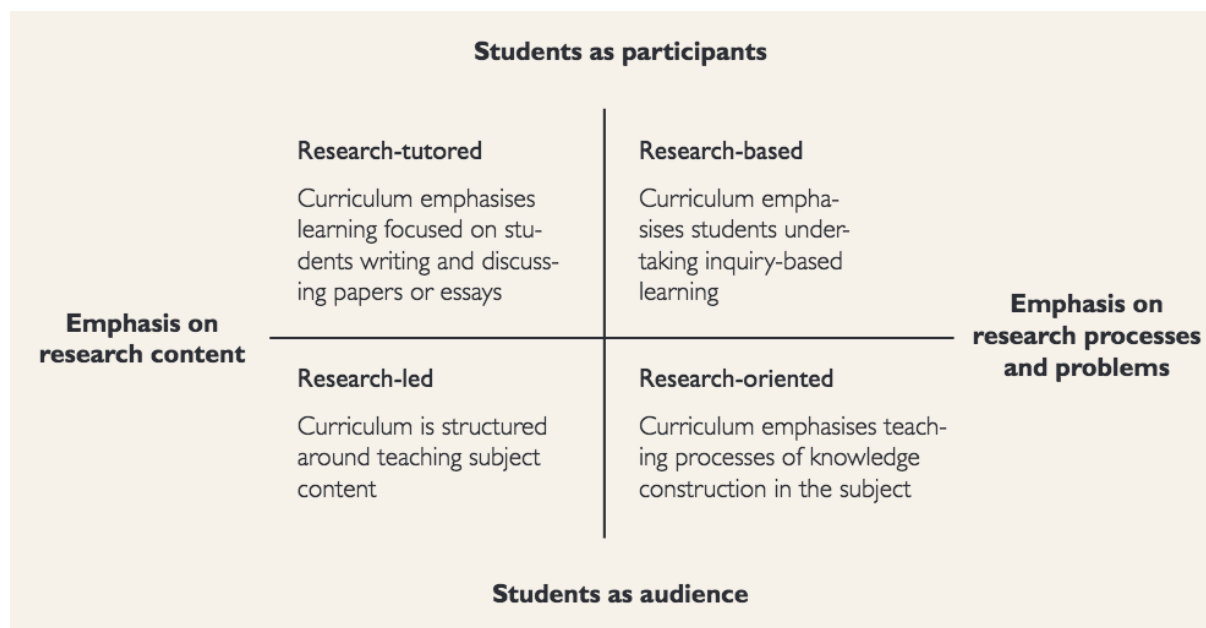
Under det senaste decenniet har mkv vid SU utvecklat en framgångsrik ledande forskningsmiljö, väl försörjd av medel från nationella och internationella anslagsgivare. Att detta har påverkat grundutbildningen avspeglar sig bland annat i antalet professorstimmar, vilket vid sidan av andelen disputerade lärare är ett vanligt kvalitetsmått i högre utbildning. Antalet professorstimmar på grundnivå och avancerad nivå i mkv under 2018 framgår av tabell 1 nedan.

TERMIN	KURSTIMMAR grund/master	VARAV PROFESSORSTIMMAR grund/master
V18	3174/1091	155/468
H18	2996/1210	210/360
TOTALT 2018	6170/2301	365/828

Tabell 1. Antal kurstimmar respektive professorstimmar i mkv 2018, UGA.

En omräkning av tabellens siffror visar att andelen professorstimmar på grundnivå är ca 6 procent, och på avancerad nivå ca 36 procent, utslaget på hela året. En omfördelning av undervisningsuttaget för att få större professorsnärvaro på grundutbildningen vore önskvärd ur kvalitetsperspektiv, såväl för studenterna som för utbildningens innehåll och dess nationella konkurrenskraft. Detta förutsätter dock att undervisningen på grundnivån utformas på ett sådant sätt att även personer med en stark forskaridentitet kan finna det meningsfullt att möta studenter med små eller inga förkunskaper i ämnet.

Mot bakgrund av detta grundproblem formulerade jag mitt pedagogiska utvecklingsprojekt kring begreppet *forskningsanknytning*, med utgångspunkt i den schematiska framställning av ”the research/teaching nexus” (Healey 2005) som blivit en standardmodell för högskolepedagogisk forskning och tänkande kring relationerna mellan forskning och utbildning (figur 1).

Figur 1. Olika typer av forskningsanknytning. (Healey 2005)

I en parallelltext (Jenkins & Healey 2005) till den ovan anförda (Healey 2005) listar författarna en rad strategier som behöver implementeras på organisatorisk nivå – lärosäte eller institution – för att starka kopplingar mellan forskning och utbildning ska kunna utvecklas och realiseras. Strategierna är indelade i fyra större utvecklingsområden:

- institutionell medvetenhet och målbild
- pedagogik och kursinnehåll som skapar kopplingar mellan forskning och utbildning
- forskningspolicy och -strategier som främjar kopplingar mellan forskning och utbildning
- personal- och organisationsstrukturer som stödjer kopplingar mellan forskning och utbildning.

Det projekt som rapporteras här inriktades huvudsakligen på utveckling av pedagogik och kursinnehåll, alltså endast ett av de fyra utvecklingsområden som Jenkins och Healey lyfter fram.

Projektet

Högskolelagen föreskriver att högre utbildning ska bedrivas på vetenskaplig grund, och på sådant sätt att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning (HL 1 kap §§2-3). En vanlig tolkning av detta är att Högskolelagens krav tillgodoses genom att disputerade lärare föreläser om etablerade kunskaper inom ämnet. Större vikt läggs alltså vid vem som undervisar än vid hur undervisningen är utformad. Healeys modell (fig. 1 ovan) skiljer dock mellan två typer av undervisning, där den ena har ”students as audience” och den andra ”students as participants”. Undervisningsformer med ”students as audience” kopplas ihop med ”teaching” i modellen, medan ”students as participants” knyts till ”learning”. Modern högskolepedagogik förespråkar studentcentrerat lärande, med ett fokus på inläring (learning) snarare än utläring (teaching) – det vill säga undervisning som är utformad så att den passar in i de övre delarna av modellen (research-tutored respektive research-based).

Utifrån dessa utgångspunkter inleddes projektet med en inventering av terminsscheman för ämnets kurser på grundnivå. Den visade att undervisningen under de två första terminerna till stor del är strukturerad för att lära ut ämnet via föreläsningar (”research-led” i den nedre vänstra delen av modellen). På kandidatkursen, som fokuserar på hur vetenskaplig kunskap produceras inom ämnet, förflyttas föreläsningarnas tyngdpunkt till den nedre högra delen av modellen (”research-oriented”). Den åhörarroll som föreläsningar föreskriver för studenterna växlar till en mera aktiv inlärningsform (”research-tutored”, övre vänstra delen av modellen) dels i samband med ett gruppförfattat kurs-paper i slutet av termin 2, dels och framför allt under skrivandet av examensarbetet på kandidatkursen. Grundkurserna innehåller också ett

litet antal case- och seminarieuppgifter där studenterna analyserar empiriskt material utifrån ämnescentrala teoretiska och metodologiska perspektiv ("research-based" i övre högra delen av modellen). Inslag av analys förekommer även i tentamina. Sammanfattningsvis rör sig grundundervisningen i medie- och kommunikationsvetenskap över hela spektrat i Healeys modell, men med tydlig tyngdpunkt på den form han kallat "research-led" – den klassiska föreläsningen.

Hur görs då de konkreta kopplingarna mellan forskning och utbildning inom grundundervisningen i mkv? Vilka erfarenheter av medieforskning har våra studenter efter en tids studier i ämnet, och vilka av institutionens medieforskare känner de till? För att få en bild av detta konstruerades en enkät som sändes ut via lärplattformen Athena till de sammanlagt 120 studenterna på MKV II och kandidatkursen ht18s. Enkäten bestod av sju frågor, och dess utformning inspirerades av en tidigare studie, "The research-teaching nexus: a case study of students' awareness, experiences and perceptions of research" (Healey et al 2010), där enkätfrågorna var konstruerade för att kartlägga både passiva kunskaper ("awareness") och aktiva erfarenheter ("experiences") av forskning bland kandidat- och masterstudenter. Healey et al frågade också i vilken grad studenterna uppfattade lärares forskning som positiv eller negativ för studenternas lärande och kunskapsutveckling. Den aspekten utelämnades i projektets enkät, vars frågor handlade om studenternas uppfattningar om och erfarenheter av medieforskning i allmänhet, och deras kunskaper om institutionens medieforskning och medieforskare i synnerhet.

Resultat

70 av 120 studenter ($\approx 58\%$) besvarade enkäten. 30 av dessa läste kandidatkursen, de övriga MKV II. Frågan "Vad är medieforskning för dig?" besvarades av de flesta i beskrivande termer ("studier av medier och deras roll i samhället", "analys"), men 16 värderande svar inkom också ("intressant", "viktigt för allmänhetens uppfattning om världen"). Nästan alla respondenter svarade att de under sin studietid på institutionen hade mött medieforskning "via kurslitteratur och föreläsningar". Detta överensstämmer väl med genomgången av undervisningsformerna, som visade att föreläsningar dominerar under de två första terminerna.

38 av de 70 respondenterna svarade ”ja” på frågan om de själva hade fått pröva på att utföra medieforskning; 12 svarade ”nej” och 17 ”vet ej”. De 38 som svarade ”ja” på frågan anförde ett brett spektrum av aktiviteter (TLA) som exempel på egna medieforskningserfarenheter. Vet ej-svaren antyder dock att de forskningsliknande inslag som förekommer i undervisningen inte uttryckligen presenteras i termer av forskning, och därmed kanske inte bidrar till alla studenters kunskapsutveckling på det sätt som är avsikten.

Enkäten avslutas med frågan ”Kan du namnge någon av institutionens medieforskare, och kort beskriva vad den personen forskar om?” 10 studenter svarade ”nej”. Övriga uppgav namn på en eller flera lärare, men endast en professor – den som ensam står för nästan alla professorstimmar på grundnivån – kunde korrekt förknippas med ett forskningsområde. Detta indikerar att en större professorsnärvaro i grundutbildningen skulle öka studenternas kunskaper om institutionens egen forskning och i det avseendet stärka kopplingarna mellan forskning och utbildning.

De samlade resultaten av enkäten visar att mer än hälften av respondenterna uppfattar att forskningsbaserade undervisningsformer (”research-based” i figur 1) ger dem konkreta erfarenheter av forskning. Om sådan forskningsbaserad undervisning bedrivs av lärare med en tydligt kommunicerad forskaridentitet (dvs professorer) skulle kopplingarna mellan forskning och utbildning förmodligen kunna stärkas både i termer av ”awareness” och ”experiences” (Healey et al 2010). Detta torde ge positiva effekter på såväl utbildningskvalitet som spridning av forskningsresultat (till hundratals nya studenter varje termin). Här finns en avsevärd förbättringspotential.

Diskussion

Låt oss återknyta till den tidigare nämnda studien (Healey et al 2010) av studenters uppfattningar om, och erfarenheter av, forskning. I den studiens enkät ingick också frågor om huruvida studenterna ansåg att det var positivt eller negativt att deras lärare även var aktiva forskare. De positiva svaren var tre gånger så många som de negativa, och uttryckte att kvaliteten på undervisning och lärande höjdes, liksom nivån på engagemanget för ämnet (studenternas likaväl som lärarnas). De negativa svaren handlade om att lärarna prioriterade

sin forskning före sin undervisning, vilket gjorde dem svårtillgängliga och obenägna att intressera sig för studenternas lärande. Lärarnas starka forskaridentitet uppfattades alltså motverka dessa studenters möjligheter att framgångsrikt bedriva sina studier. Detta kan vara ett argument mot att använda professorer i grundutbildningen. Det kan också vara ett argument mot rådande praxis att disputerade lärare ska undervisa och forska samtidigt. Research/teaching nexus-perspektivet, där studentens lärande står i fokus, problematiserar inte lärarens självbild och attityd till undervisandet som arbetsuppgift, trots att detta rimligen påverkar varje faktisk undervisningssituation. En intressant vidareutveckling av det projekt som rapporterats här skulle vara att intervjua lärare/forskare vid institutionen om deras tankar kring relationerna mellan forskning och utbildning.

Lärdomar

De viktigaste lärdomarna av arbetet med detta pedagogiska projekt är relaterade till de fyra utvecklingsområden där Jenkins & Healey (2005) formulerat konkreta institutionella strategier: institutionell medvetenhet och målbild, pedagogik och kursinnehåll som skapar kopplingar mellan forskning och utbildning, forskningspolicy och forskningsstrategier som främjar kopplingar mellan forskning och utbildning, samt personal- och organisationsstrukturer som stödjer sådana kopplingar. De strategier Jenkins & Healey listar för dessa utvecklingsområden är inte kronologiskt förbundna, och inget område framhålls som prioriterat framför de andra. Ett projekt begränsat till det pedagogiska utvecklingsområdet borde således kunna ge konkreta och positiva resultat. Efter genomförandet av detta projekt förefaller förändringar i pedagogik och kursinnehåll emellertid inte tillräckliga, och kanske inte heller genomförbara utan att de övriga utvecklingsområdena inkluderas.

I nuläget saknar ämnet medie- och kommunikationsvetenskap vid SU en *institutionell målbild och medvetenhet* om betydelsen av att implementera kopplingar mellan forskning och (grund-)utbildning. Det är troligt att omfattande och långvariga informationsinsatser skulle krävas för att utveckla detta, och institutionsledningen skulle behöva vara aktiv i arbetet. *Forskningspolicyn och forskningsstrategierna* i medie- och kommunikationsvetenskap är fokuserade på ämnets ledande forskningsmiljö, med vissa sidoblickar mot forskarutbildningen, där kopplingarna mellan forskning och utbildning är som tydligast och

avståndet mellan dem som kortast. De nuvarande *personal- och organisationsstrukturerna* befäster snarare än överbryggar gränserna mellan forskning och utbildning, exempelvis genom uppdelningen i ett forskarkollegium, ett handledarkollegium och ett lärarkollegium. Den ledande forskningsmiljön och grundutbildningen har endast ett fåtal personkopplingar. Sammantaget ger detta mindre goda förutsättningar för att stärka relationerna mellan forskning och utbildning, oavsett vilka pedagogiska åtgärder som vidtas.

En slutsats av projektet är att strategiska pedagogiska förändringar för att stärka kopplingarna mellan forskning och (grund-)utbildning knappast är möjliga att implementera om inte de övriga strukturella och institutionella förutsättningar som beskrivs av Jenkins & Healey (2005) är på plats, eller åtminstone under uppbyggnad. Det finns alltså goda skäl att komplettera Jenkins och Healeys lista över institutionella forskningsanknytningsstrategier med en kronologisk dimension, eller i varje fall en problematisering av de fyra områdenas relativa beroende av varandra och av en samtidighet i utvecklingen av dem. Själva idén om "the research/teaching nexus" är dialogisk till sin karaktär, och förutsätter således att forskning och utbildning närmar sig varandra. Arbetet med detta projekt har visat att det inte är tillräckligt att utbildningen ensidigt försöker närma sig forskningen.

Referenser

Healey, Mick (2005), Linking research and teaching: disciplinary spaces, i R. Barnett (ed.) *Reshaping the university: new relationships between research, scholarship and teaching*. Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press.

Healey, Mick, Fiona Jordan, Barney Pell & Chris Short (2010), The research-teaching nexus: a case study of students' awareness, experiences and perceptions of research, i *Innovations in Education and Teaching International*, 47:2. <https://doi.org/10.1080/14703291003718968>

Jenkins, Alan & Mick Healey (2005), *Institutional strategies to link teaching and research*, Higher Education Academy.

Stockholm University 106 91 Stockholm, Sweden
Tel +46 (0)8-16 20 00 www.su.se info@su.se

